

anar de rota batuda, anar de rota, ruptori, ruptura, rotura, setura, abrupte, exabrupte, en orrupte, de riptes, abrupció, abruptinervat, corrompre, + corrompuda, corrompedor, corrompent, corrompiment, corromput, corrompina, corrot, corrossat, corrossar-se, corrupie, corruptela, corruptible, corrompable, corruptibilitat, corruptiu, corruptor, corrupció, derrompre, desrompre, derrota, derrotar, derrotat, derrotista, derrotisme, derrot, derrotina, derroter, disrupció, dirrupció, dirrompiment, erupció, eruptiu, interrompre, enterrompre, interrupció, interrompiment, interruptor, interromput, ininterrompudament, irrompible, irrupció, irrompre, perrompre, prorrompre, +a romp-centura, romp-roca, romp-roques, rompecotxe

Ronar, onomatopeia *Ronc*, V. *roncar* *Ronca*, antiga arma de tall, pres de l'it *ronca* id < ll RUNCA; *róncola* [1331, 1354], encara que Capmany vagi imprimir-ho amb ç una vegada i l'altra amb c, aquesta grafia era la correcta, repetida en un inv mall de 1352 («pavesos, *roncolas*, cuyrases ---», Rubió, *Diplomatari de l'Or Cat*, 268), *róncola* com a mot esdrúixol sense rim, Aversó, 254 pres de l'it *róncola* id (documentat en el S XVI), però certament tan antic com els seus germans it *ronca* i *roncone* [S. XIII], *roncare* [S. XIV] 'podar' És arbitrari, doncs, l'article «*ronsola* d'AlcM i *ronçola* DAg

RONCAR, del ll RHONCARE id, derivat de RHONCHUS 'ronc, ronquet, ronxet', d'origen grec, l'adjectiu *ronc*, -ca, prové del ll RAUCUS id, modificat per la influència de *roncar* □ 1^a doc. 1372.

La forma verbal *ronqui* figura com a rim d'*estronchi*, *tronchi*, *enyonchi* i *aconqui* en el Dicc. de Rims de JMarc (1372), § 1008, que també porta *ronch* (§ 1177) i el seu plural *ronchs* (com a rim de *jonchs*, *tronchs*, *florjonchs* etc.) (1438), tant *roncar* com la seva variant *ronxar* ja consten com a tals en el *Torçmany* d'Aversó «*ronxa*, per *roncar*» en qualitat de mot que no té cap rim (§ 536); «*ronchar*: stertere naso» en JnEsteve (*Li Eleg* q 6-r-1); «*roncar*. schnar-chen» en el *Vocab Cat -Alemany* de 1502 (lin 2572); «*roncar*. stertere, sannare», Busa-N 1507; «grunyar y *roncar* ringo, huare naribus», Onofre Pou (*ThPu*, 56). «--- mès-se en l'orde de Cistell, e féu aquest vers: *Linguo raucare ranis, cras curvis, vanaque vanis* --- qui vol dir. 'jo lex lo *roncar* a les granotes, e cras cras als corps, les coses vanes als vans» en un eiximpli segons Jacques de Vitry (*Recull d'Eximplis* d'Ag 1, 119); «*roncant* e suant fort --- passà d'aquesta vida», *Decam* IV, § 6, 262 22 (trad «ansando»)

Aplicat figuradament: «Com ressona 'l buyrac ple de sagetes, / del ballester en la robusta espatlla, / al peu del niu de sos amors dolçíssim, / quan *ronca* la maror de la batalla», *Canigó* II, v. 4 «La mar, creixent, s'avalota / --- / encrespen sa cabellera / los blancs cavalls de la mar / *Ronca* la cova rodona, / fingint, a cada cop d'ona / bramuls de monstre furios, / i xucla l'aigua i la llança / ---», Costa (*Temporal*, v 15, *IdOr* x, p 120) A l'alt Pallars, com en molts altres parlars

rurals, es diu de la veu de certs animals. *Ɔonká* el porc per 'grunyar' (i també l'home *Ɔonke*, quan dorm), Àreu, 1933.

Igual que el cast, port. i oc. *roncar*, fr. ant. *ronchier*, it. ant. *roncare* i altres formes romàniques, ve del ll tardà RHONCHARE/RUNCARE (Sidoni Apollinar etc.) id, derivat de RHONCHUS 'ronc, ronxet', que ja figura en Marcial; aquest s'havia pres del grec tardà *ῥόγχος*, mot poc documentat, però la seva existència i antiguitat en grec estan assegurades pel seu sinònim *ῥογγασμός*, i encara millor pel verb gr. clàssic *ῥέγγω*, *ῥέγω* del qual *ῥόγχος* és derivat apofònic, normal i antic; Wartburg (ZRPb LXXII, 119) es mostra mal informat en lingüística en voler desmentir aquesta etimologia, evident per a tot lingüista, i acceptada per tots: Ernout-Meillet, Walde-H., M-L. (REW, 7292), i admetre que el ll *ronchus* sigui una onomatopeia autòctona És clar que tant en grec com en llatí era mot de qualitats fonètiques expressives.

El caràcter aspirat de la CH del mot ll, i per tant el seu caràcter de manlleu del grec, està confirmat per la variant romànica amb -n-, resultant de la substitució romànica de l'aspirada grega, fonema estranger, per la fricativa llatina més semblant ¹ D'aquí prové l'it antiq *ronfare* 'roncar' (freqüent en clàssics del segle XVI, com el Tasso), que avui persisteix a Sicília, Nàpols, Roma, Gènova, Piemont, Valteïlina, Venècia i Friul; i també el fr *ronfler* 'roncar', 'esbufegar' [segle XII], oc ant. *ronflar*, *rofl-*, en els quals s'ha introduït una -l- per repercussió de líquida i influència de *souffler*, *soflar*, 'bufar'; hi ha formes també sense la -l- en parlars occitans: alvernès *roufanà* «ronfler du nez», *roufihà* «ronfler légèrement pendant le sommeil» (Michalias); tanmateix predominà la variant -fl- en oc, i com passa generalment, -n- s'hi va reduir en part a -f- (com *confessar* > *cofessar*, *enfant* > *efant* etc.), com ho trobem en el *Jaufré*: «e ausi plàiner e *roflar* / un cavalier, e sospirar», *Jaufré*, v. 771.

El nostre Cerverí té també *runflar*: en una cançó de mal maridada, la núvia malcontenta del seu marit, vell i gelós, es plany que «e puy *runfla* o polsa ses mesura» (8/102 15) 'ronca i esbufega', encara que Ugolini i Riquer hi posin a tort *rimfla* (confonent en el ms. els quatre pals de *un* pels quatre de *im*) La forma occitana s'estén a alguns parlars catalans: *ruslar* 'esbufegar': «plantant-me de sobte cara, s'interposà entre'ls dos *ruslant* de ràbia», «arribava a alsapremar, ab el meu, el seu cos, volcant-lo, i allavors era jo qui clavava les dents, *ruslava* i renegava, fins que un altre tom tornava a posar-me en la situació del ventsut», MrnVayreda (*Puny*, VIII, XIV, p. 138 (111), 221 (174)). «Les fogoses eugues eixien ja d'aquell casal, *ruslant* i movent el cap com orgulloses de dur en el brec els tres senyors», Noller, *Vilanu* (O C, 184 4) Deuen ser manlleus gallo-romànics el santand. *runflar*, i gall. *runflar/runflar/runflar*.

És clar que també hi ha hagut formacions onomatopèiques, i d'altres, en què l'hereditari *roncar/ronfler* es barreja amb elements d'aquest origen D'allò ve l'it. *russare*; i de la mescla dels dos elements la forma *ron-*